

**Визначення ефективності підготовки слабочуючих учнів старших класів у
процесі шкільних занять фізичною культурою**

ОЛЕКСАНДР КОЛИШКІН

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

В науково-методичних та спеціальних джерелах наведені дані, які характеризують особливості фізичного розвитку, рухової підготовленості та акцентується увага на порушеннях рухової та емоційної сфери слабочуючих юнаків[1, 2]. У сучасних наукових дослідженнях доведено вплив дефекту слуху на психо-функціональний стан та аналізатори людини, особливості розвитку рухів у слабочуючих школярів, позитивне корекційне значення фізичних вправ[1, 3]. Разом з тим, як показує аналіз психолого-педагогічної літератури[2, 3], ознайомлення з практикою роботи спеціальних шкіл, зміст корекційних програм з фізичного виховання слабочуючих старшокласників у сучасних умовах недостатньо розроблений.

Ми вважаємо, що для раціонального фізичного виховання взагалі і, зокрема, для школярів-інвалідів по слуху, двох уроків фізичної культури на тиждень недостатньо. Педагогічні спостереження показали, що навантаження в ході їх проведення носить розкиданий характер і «слід» від нього зникає через 5-10 годин. Домашнє завдання надається у формальному вигляді. Позаурочна робота згорнута. Матеріально-технічне забезпечення знаходиться на низькому рівні.

Існуюча система державного тестування фізичної підготовленості слабочуючих учнів визначається в оцінках (балах) і не враховує прогресу у

досягненнях учнів. На нашу думку, критерієм ефективності процесу фізичного виховання повинен бути рівень здоров'я слабчующих підлітків, рівень їх фізичної працездатності та соціальної дієздатності.

Визначені дані про ефективність підготовки слабчующих юнаків 15-17 років у процесі шкільних занять фізичною культурою дає проведене анкетне опитування.

Відмінним показником відношення до занять фізичною культурою та спортом є виявлення бажання займатися взагалі будь-якими формами фізкультурно-спортивної діяльності. 64,6% відповіли, що їх притягують заняття фізичною культурою та спортом, 24,3% відповіли невизначено, і лише 6,1% опитуваних заявили, що їм не подобаються заняття фізичною культурою.

Однією з умов підготовки учнів на уроках фізичної культури у школі є придбання певного колу знань та оцінок своїх індивідуальних можливостей. Оцінюючи свою фізичну підготовленість, слабчующі юнаки, які опитувались, визначили її як “відмінну” та “добру” – 18,7% (5,3% та 13,4% відповідно). Оцінили свою фізичну підготовленість як “задовільну” 51,7%, “незадовільну” – 29,6%. Як бачимо, за самооцінкою кількість юнаків зі слабкою фізичною підготовленістю дуже велика, що погрожує додатковими труднощами у процесі подальшої учбової та трудової діяльності.

Показовим є той факт, що у слабчующих юнаків старших класів основною формою занять фізичними вправами є лише уроки фізичної культури в учбовому закладі. 1-2 рази на тиждень їх відвідують 68,9% опитуваних, менше одного разу

на тиждень – 23,8%, практично не відвідують – 7,3%. При цьому недостатнім для свого фізичного розвитку дворазових обов'язкових занять фізкультурою на тиждень за загальноприйнятою програмою вважають – 67,4%, утруднились з відповіддю – 21,8%, і лише – 4,8% опитуваних визнали таке навантаження достатнім для свого організму. Займаються самостійно 1-2 рази на тиждень 15,2% та практично не займаються 73,3%. У спортивних секціях 3-4 рази на тиждень займаються 14,8% опитуваних, 1-2 рази на тиждень 15,3%, приймають участь у спортивних змаганнях – 16,2%.

Отримані дані говорять про те, що тижневе навантаження при тих чи інших формах занять дуже незначне. Воно недостатнє, особливо для тих, хто відвідує уроки фізкультури менше одного разу на тиждень і для тих, хто не відвідує спортивні секції, не приймає участь у спортивних змаганнях (78,4%), не займається самостійно (77,8%).

Подальше опитування показало, що найбільш необхідними фізичними якостями для свого фізичного розвитку та подальшої професійної діяльності слабчущі юнаки вважають: силу – 36,7%, витривалість – 25,3%, координаційні здібності – 34,8%. Серед видів фізичної активності найбільший інтерес у опитуваних викликають: спортивні ігри – 38,4% опитуваних, силова підготовка – 30,7%, біг на середні та довгі відстані – 17,4%, плавання – 13,5%. У підтвердження отриманих даних на питання: “Хотіли б Ви займатись у секції з настільного тенісу?” , 73,8% слабчущих юнаків старших класів дали позитивну відповідь, 24,1% відповіли невизначено. Тільки 2,1% опитуваних відповіли

негативно. Також слід відмітити, що серед видів фізкультурно-спортивної діяльності, якими б респонденти хотіли займатися додатково у позаурочний час перше місце посідає: силова підготовка з використанням тренажерів – 31,7%, на другому – плавання – 24,3%, спортивні ігри – 22,4%, вправи на розвиток витривалості: кросова підготовка, лижна підготовка – 21,6%.

Іншою формою реалізації бажань та можливостей занять фізичною культурою є самостійні заняття, але на питання про те, чи достатньо на сьогоднішній день у респондентів знань для самостійних занять фізичною культурою 29,3% відповіли, що недостатньо та 47,1% утруднились відповісти. Лише 16,2% відповіли позитивно.

Проблема фізичного виховання слабчучих школярів в загальному вигляді полягає не тільки у вирішенні основних для фізичного виховання завдань, але й у корекції порушень фізичного стану, психіки, які у них налічуються. Навіть якщо поведінка та особливості психічного розвитку школяра уміщуються у межі норм, недостаток спілкування з нормально чуючими однолітками веде до несформованості важливої емоційної сфери – соціальних емоцій, що у подальшому приводить до несформованості важливих якостей особистості.

У школярів, які не спілкуються з чуючими однолітками може відмічатись погана адаптивність до умов, в яких не присутні близькі; насилу засвоюють норми спілкування, соціальні еталони; спостерігається несформованість соціальних емоцій. Тому велике значення набуває психологічна інтеграція дитини з обмеженими можливостями у оточення здорових одноліток при споконвічній

відсутності стереотипного сприйняття як з одного, так і з іншого боку.

Проведене нами анкетне опитування виявило, що найбільш прийнятною формою проведення занять є: колективна – 87,4%. За індивідуальну форму проведення висказались лише 12,6%. Також була виявлена визначена зацікавленість у слабчуючих учнів до сумісних занять з чуючими. За даними анкетування 51,7% слабчуючих позитивно відносяться до проведення секційних занять настільним тенісом сумісно з чуючими однолітками; 25,4% хотіли б займатися сумісно з чуючими, але сумніваються у своїх успіхах; 18,7% проти сумісних занять у об'єднаній групі та 4,2% утруднились відповісти.

Проведене нами соціологічне дослідження дозволило отримати конкретні дані:

- по-перше, по деяким показникам теоретичної та практичної підготовленості слабчуючих юнаків старших класів (16-17 років), яка отримана у процесі шкільних занять фізичною культурою (самооцінка фізичної підготовленості, тижневих фізичних навантажень і т.п.);

- по друге, про ефективність діючих норм підготовки слабчуючих юнаків старших класів (уроків, спеціальних методик для розвитку фізичних якостей, занять у позаурочний час і т.п.);

- по-третє, про виявлення зацікавленості до проведення тренувальних занять слабчуючими сумісно з чуючими однолітками.

Отримані нами дані, як про рівень рухової підготовленості слабчуючих юнаків, так і про ефективність форм та методів їх підготовки, свідчать про те, що

у більшості респонденти вважають свій рівень фізичної підготовленості явно недостатнім. та хотіли б його покращити за рахунок проведення додаткових занять з різних видів фізкультурно-спортивної діяльності в урочний та позаурочний час.

Застосування засобів адаптивної фізичної культури , зокрема настільного тенісу , спортивно-оздоровчого плавання , силових вправ і циклічних видів рухової активності дає можливість розширити коло засобів корекції рухових порушень дітей із вадами слуху , що сприяє формуванню та вдосконаленню компенсаторних механізмів , зміцненню функціональних систем організму , зростанню інтересу до систематичних занять фізичними вправами , повноцінної участі хворих дітей у суспільному житті та їх соціальній адаптації.

Отже, у зв'язку з цим наукове обґрунтування корекції рухових порушень слабчучих юнаків старших класів засобами адаптивного фізичного виховання, створення цивілізованих умов для їх соціальної адаптації та фізичної реабілітації має велике соціальне значення і стало основою наших досліджень.

Література

- 1.Байкина Н.Г. Интенсификация учебного процесса в школе слабослышащих.: Сборн. науч. Трудов НИИ дефектологии. – М.,1988. – 34 с.
2. Карабанов А.Г.Корекція фізичних недоліків глухих школярів у процесі фізичного виховання :Автореф. дис. ... канд. наук з фізвих. і спорту . – Луцьк, 1999 . – 18 с.
- 3.Розанова Т.В. Индивидуальные различия наглядного и понятийного мышления глухих детей /Исслед. личности детей с нар.слуха :Сб. науч. тр./ Под ред. Т.В.Розановой. – М., 1981. – С. 64 – 77.